

**Тетяна Качак,**

доктор філологічних наук, професор,
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»
(м. Івано-Франківськ, Україна)

Tetiana Kachak,

Doctor of Philological Sciences, professor,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
(Ivano-Frankivsk, Ukraine)
tetiana.kachak@gmail.com
ORCID ID 0000-0002-6863-1736

Лариса Круль,

кандидат педагогічних наук, доцент,
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»
(м. Івано-Франківськ, Україна)

Larisa Krul,

Candidate of Pedagogical Sciences (Ph. D.),
Associate professor,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University
(Ivano-Frankivsk, Ukraine)
larisa-krul@ukr.net
ORCID ID 0000-0003-1437-7469

УДК 378.147:808.5

ЗМІСТОВІ ТА МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ВИРАЗНЕ ЧИТАННЯ» СТУДЕНТАМИ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Анотація. Під час формування літературної компетентності та педагогічної майстерності вихователя, учителя надзвичайно важливо розвивати професійні якості, навички комунікації, виразного читання. Пошуки ефективних шляхів досягнення цієї мети в сучасних освітніх умовах дистанційного чи змішаного навчання – актуальна проблема, яка потребує розгляду як на рівні науково-теоретичному, так і на рівні аналізу практичного досвіду. У статті проаналізовано змістові та методичні аспекти вивчення дисципліни «Виразне читання» студентами педагогічних спеціальностей з урахуванням викликів і потреб нашого часу; аргументовано актуальність курсу; окреслено пріоритети власного педагогічного досвіду.

Інструментарій системно-діяльнісного підходу, типологічного зіставлення забезпечив аналіз тематичних блоків дисципліни та аргументацію її ролі у професійній підготовці педагога. Емпіричні методи дослідження (педагогічне спостереження за процесом, апробація традиційних і нових форм, методів й засобів навчання, анкетування), систематизація й узагальнення результатів практичного досвіду викладання дисципліни прислужилися для визначення особливостей методики викладання цього курсу в умовах очного та дистанційного навчання. Методика викладання цього курсу в умовах очного і дистанційного навчання вирізняється не змістом, а обраними методами і формами роботи, рівнем залучення цифрових інструментів та засобів інформаційно-комп'ютерних технологій. Цікавими і продуктивними є авторські методи і форми роботи: літературні п'ятихвилинки, творче інтерактивне читання, конкурси відеозаписів виразного читання, підготовка й укладання портфолію, участь у проєктах.

Ключові слова: підготовка майбутніх учителів, виразне читання, очне і дистанційне навчання, методи роботи.

SUBSTANTIVE AND METHODOLOGICAL ASPECTS STUDY OF THE DISCIPLINE «EXPRESSIVE READING» STUDENTS OF PEDAGOGICAL SPECIALTIES

Abstract. In the process of formation of literary competence and pedagogical skills of the educator, the teacher is extremely important person to develop professional qualities, communication skills, and expressive reading. The search for



effective ways to achieve this goal in modern educational conditions of distance or blended learning is an urgent problem that needs to be considered both at the level of scientific and theoretical, and at the level of analysis of practical experience.

The article analyzes the content and methodological aspects of studying the discipline "Expressive reading" by students of pedagogical specialties, taking into account challenges and needs of our time; the relevance of the course is argued; the priorities of personal pedagogical experience are outlined.

The tools of the system-activity approach, typological comparison provided the analysis of thematic blocks of the discipline and argumentation of its role in the professional training of the teacher. Empirical research methods (pedagogical observation of the process, testing of new forms and methods, questionnaires), systematization and generalization of the results of practical experience were used to determine the methods of teaching this course in the conditions of classroom and distance learning. Expressive reading is not only the art of meaningful, correct, emotional reading in order to convey information and influence the listener, but also a tool for teacher-student interaction. That is why in the professional training of educators and primary school teachers an important role is given to the disciplines of literary and methodological direction. The content of the course "Expressive reading" meets the demands of modern educational discourse and aims to expand knowledge of the theory of the art of speech and improve the performance skills of future educators and teachers; acquaintance with methods and techniques of teaching children expressive reading. The methodology of teaching this course in classroom and distance learning is not different in content, but in the chosen methods and forms of work, the level of involvement of digital tools and information and computer technology. During the classroom training, a lecture-visualization, a binary lecture, a lecture-conference, group work in practical classes, presentations of individual projects were held. In the conditions of distance learning they practiced binary and integrated online lectures, online meeting with the speaker or actors, online master class, webinar, online readers' competition. Author's methods and forms of work are interesting and productive: literary five minute, creative interactive reading, and competitions of expressive reading videos, preparation and compilation of own portfolio, participation in literary projects.

Keywords: training of future teachers, expressive reading, classroom and distance learning, methods of work.

ВСТУП

Постановка проблеми. У контексті сучасних реформ і суспільних викликів освітній процес невпинно змінюється, адже змінюються запити і потреби здобувачів освіти, актуальності набувають нові компетентності. Оновлюється зміст, методики, технології, засоби навчання та виховання. Складником професійної підготовки майбутніх педагогів є літературна освіта, спрямована на ознайомлення студентів із українською та зарубіжною літературою для дітей, опанування методики літературно-художнього розвитку дітей дошкільного віку, навчання літературного читання в початковій школі, організацію роботи з дитячою книжкою та промоцію дитячого читання загалом. Реалізація мети і завдань літературної освіти на педагогічних факультетах відбувається в межах вивчення нормативних («Дитяча література» та «Методика навчання літературного читання») та вибіркового дисциплін (серед яких «Виразне читання»). У процесі формування літературної компетентності та педагогічної майстерності вихователя, учителя надзвичайно важливо розвивати професійно-необхідні якості, уміння, навички комунікації, культури мовлення і виразного читання художніх творів. Пошуки ефективних засобів досягнення цієї мети в сучасних освітніх умовах дистанційного чи змішаного навчання – актуальна проблема, яка потребує розгляду. Досі науковці торкалися її у традиційному контексті, наголошували на потребі розвивати навички культури мови і виразного читання майбутніх педагогів, пропонували звичні для очного навчання методи роботи, однак не враховували умов дистанційної освіти. Не йшлося також про авторські методики й системне використання цифрових інструментів у процесі викладання «Виразного читання». Цим зумовлено актуальність дослідження.

МЕТА І ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Мета статті – проаналізувати змістові та методичні аспекти вивчення дисципліни «Виразне читання» студентами педагогічних спеціальностей з урахуванням викликів і потреб нашого часу, умов дистанційного навчання; аргументувати актуальність цього курсу; презентувати власну методику викладання й результати моніторингу її ефективності.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологія дослідження. Використовуючи інструментарій системно-діяльнісного підходу, типологічного зіставлення та інших теоретичних методів дослідження (аналіз нормативних документів, навчальних програм, осмислення та узагальнення результатів науково-методичних студій педагогів), розкриємо специфіку змістового наповнення дисципліни «Виразне читання», визначимо й аргументуємо актуальність курсу в контексті підготовки сучасних педагогів. Актуалізуючи емпіричні методи дослідження (педагогічне спостереження за процесом, апробація традиційних і нових форм, методів і засобів навчання, анкетування, бесіди, математична обробка даних), систематизуючи й узагальнюючи результати практичного досвіду викладання дисципліни, визначимо особливості методики викладання цього курсу в умовах традиційного (аудиторного, очного) та дистанційного навчання. Окреслимо пріоритети власного педагогічного досвіду та результати моніторингу ефективності нашої роботи.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Аналіз навчальних програм і силабусів, підручників і навчально-методичних посібників, практикумів із дисципліни «Виразне читання» дає уявлення про специфіку її змісту й методику викладання для студентів спеціальностей «Дошкільна освіта» і «Початкова освіта». Це перша група джерел, на основі опрацювання, осмислення й узагальнення яких ми порівнюємо змістове наповнення дисципліни й визначаємо універсальні теми, проблеми, визначаємо



пріоритетні компоненти. Авторами найвідоміших підручників для студентів є А. Аніщук (2012), Н. Бабич (1990), В. Жовтобрюх (1998), А. Капська (1990), Г. Олійник (2011).

Другу групу джерел, що стали теоретично-методологічною базою нашого дослідження, формують статті українських (В. Бадер (1999), Г. Коваль (2014), Т. Мішеніної (2015)) і зарубіжних (F. Allisson (2015), B. Gramatkovski J. Kochoska, M. Ristevska, D. Sivakova (2017), S. Peha (2003), J. Zutell (1991)) науковців, які акцентують на важливості навичок мистецтва мовлення як складника педагогічної майстерності вчителя; аналізують викладання/вивчення дисципліни «Виразне читання».

Змістове наповнення дисципліни «Виразне читання». Література є одним із засобів пізнання себе і світу не тільки для дітей. Розповідь і читання – інструменти, завдяки яким цей засіб працює. Вплив твору на читача значною мірою залежить від того, як він його прочитає чи почує, як зрозуміє. Виразне читання – мистецтво відтворення у слові ду-мок, почуттів, настроїв, переживань, які пронизують художній твір; передача особистого ставлення виконавця до змісту твору. Це змістовне, правильне, емоційне читання з метою передачі інформації, впливу на слухача. Мистецтво виразного читання забезпечує розуміння суті твору, емоційного переживання за долю героїв.

Мета вивчення дисципліни «Виразне читання» – «ознайомити студентів із методами і прийомами навчання дітей виразно читати з урахуванням їхніх вікових особливостей та можливостей; розширити знання студентів з теорії мистецтва мовленого слова та удосконалити виконавчу майстерність майбутніх вихователів та учителів» (Круль, Л., 2020). Її зміст формують кілька тематичних блоків, які можуть бути окремими модулями: «Теоретичні основи культури мовлення», «Виразне читання в системі професійної педагогічної діяльності», «Практичне використання засобів логіко-емоційної виразності читання» (Аніщук, А., 2012, с. 5). Як засвідчує аналіз навчальних програм дисципліни, кількість тематичних блоків, як і їхні межі, коригуються педагогами залежно від спеціальності студентів, які її вивчають, а також кількості навчальних кредитів. Для студентів Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника спеціальності «Дошкільна освіта» пропонуємо такі теми: «Предмет і завдання курсу виразного читання», «Засоби логіко-емоційної виразності читання й мовлення», «Підготовка твору до читання та аналізу його з дітьми», «Читання казок та прозових творів», «Принципи побудови та виконання художньої розповіді», «Особливості виконання поетичних творів та читання байки». Принципи логічності, систематичності, послідовності опрацювання матеріалу, синтезу теорії та практичної роботи уможливають поетапно ознайомити студентів із матеріалом і формувати в них відповідні вміння й навички.

Актуальність курсу в процесі професійної підготовки майбутніх учителів. Культура мовлення, виразне читання, розповідання – основа спілкування та взаємодії учителя і учня, вихователя і дошкільняти. Виховувати і навчати не можливо без спілкування. Як зауважують зарубіжні науковці, «проблема спілкування є дуже важливою як для навчальної роботи, так і для успіху освіти, оскільки освіта залежить саме від успіху міжособистісного спілкування» (Gramatkovski B., Kochoska J., Ristevska M., Sivakova D., 2017, с. 90).

Виразне читання – інструмент педагогічної майстерності вчителя (який забезпечує сприйняття і розуміння тексту дітьми, розширення словникового запасу, появу нового емоційного досвіду) та підвищення якості і техніки мовлення, розвитку інтелектуальних та естетичних здібностей дітей дошкільного і молодшого шкільного віку. Чітка, розуміла, виразна, експресивна мова педагога – зразок для наслідування, який разом із правильно використаними методичними прийомами виразного читання забезпечують педагогічні умови формування компетентностей здобувачів освіти, передбачених Державними стандартами. У Базовому компоненті дошкільної освіти в межах освітньої лінії «Мовлення дитини» передбачено формування в дошкільників мовленнєвої компетенції, тобто «інтегрованого вміння адекватно й доречно спілкуватися рідною мовою в різних життєвих ситуаціях (висловлювати свої думки, наміри, бажання, прохання), розповідати, пояснювати, розмірковувати, оцінювати, використовувати як мовні, так і позамовні (міміка, жести, рухи) та інтонаційні засоби виразності» (Базовий компонент дошкільної освіти, 2012). Мовно-літературна, комунікативна компетенція учнів є однією із пріоритетних для школярів, як свідчить аналіз Державного стандарту початкової освіти і типових програм О. Савченко та Р. Шияна. Так, змістова лінія «Розвиваємо навичку читання, оволодіваємо прийомами розуміння прочитаного» серед інших блоків передбачає «удосконалення й розвиток якісних характеристик технічної і смислової сторін навички під час читання вголос і мовчки; самостійне застосування мовленнєвих та позамовних засобів художньої виразності» (Савченко, О., 2018). Б. Граматковські, Дж. Кочоска, М. Рістевська та Д. Сівакова провели емпіричне дослідження, у ході якого довели, що слухання дітьми виразно прочитаних текстів «значно покращує мовленнєву експресію дітей у дошкільних групах», вдосконалюється просте мовлення, найпростіша дикція, природність інтонації та логічно пов'язане мовлення (Gramatkovski, B. та ін., 2017, с. 103). Виразне читання сприяє інтелектуальному, емоційному й естетичному розвитку дітей, поглиблює пізнавальні процеси, посилює інтерес до книги.

Виразне читання текстів у початковій школі забезпечує безпосередній зв'язок між вираженням та розумінням написаного. Один з провідних дослідників проблеми виразного читання Стів Пеха (Steve Peha) переконаний, що «добре виразити текст, прочитати його з почуттям, що відповідає тому, що воно означає, – це один з найкращих способів його зрозуміти. Щоб відповідати правильному висловленню кожному слову чи фразі, ви повинні зрозуміти як значення слів, так і граматику кожного речення. Виразне читання – це така потужна стратегія розуміння, оскільки миттєво збільшує ваш доступ до сенсу під час читання» (Peha, S., 2003). Цілком погоджуємося з такими висновками, адже виразне читання називають методом вивчення літератури, засобом її пізнання. Має рацію С. Котляренко, яка відтворює послідовність роботи з художнім текстом, а два етапи пов'язує саме з виразним читанням: «Вчитель постійно веде лінію: ознайомлення читця з текстом – первинне осмислення – озвучення вчителем-читцем – вторинне осмислення разом з аудиторією – озвучення учнями в різних варіантах» (Котляренко С., 2017, с. 113).



Курс «Виразне читання» практично спрямований на професійну діяльність майбутніх учителів, які вчать не тільки художньо озвучувати текст, аналізувати його, а й опановують актуальні методики розвитку аналогічних умінь у їхніх вихованців.

Методика викладання дисципліни «Виразне читання» під час очного і дистанційного навчання: порівняльний зріз. Сьогодні диктує нові вимоги до організації навчального процесу. За умов карантину дистанційне навчання стало єдиною альтернативою аудиторним заняттям. І якщо зміст, принципи викладання навчальних предметів залишилися ті ж самі, то методи і форми роботи зазнали істотних змін і трансформацій. Зорієнтованість на цифрові інструменти й можливості інформаційно-комп'ютерних технологій стала визначальним чинником у розробці методичної системи викладання «Виразного читання». Наведемо таблицю, у якій порівнюємо форми, методи і прийоми роботи під час аудиторного і дистанційного навчання на кожному етапі вивчення дисципліни (див. табл. 1).

Таблиця 1.

Очне і дистанційне вивчення дисципліни «Виразне читання»

Етапи вивчення дисципліни	Методи, прийоми і форми роботи		Види вправ і завдань. Підготовка матеріалів для власного портфоліо
	очне (аудиторне) навчання	дистанційне навчання	
1 етап. Зміст поняття «виразне читання», роль виразного читання у професійній діяльності учителя; техніка мовлення як необхідна передумова словесної дії.	лекція-візуалізація; бесіда; робота в групах; індивідуальне виконання завдань з практикуму; відпрацювання техніки мовлення на практичних заняттях.	відеолекція або онлайн-лекція-візуалізація; тестування на платформі d-learn; завдання з практикуму, призначене в classroom; онлайн-презентація індивідуального виконання артикуляційних вправ; демонстрація власної техніки мовлення на практичному онлайн-занятті на платформі Zoom чи Google-meet.	Виконати запропоновані артикуляційні вправи на вироблення навичок правильного дихання;
2 етап. Засоби логіко-емоційної виразності читання: інтонація, мовні такти, паузи, логічні наголоси, мелодика, темп мовлення та позаговні засоби виразності.	Бінарна лекція (з диктором, актором); літературний конкурс читців; індивідуальна робота з текстом на виявлення й аналіз засобів логіко-емоційної виразності.	Онлайн-зустріч з диктором або актором; онлайн-конкурс читців у соцмережі (де переможець визначають за кількістю переглядів і вподобань); робота з текстом на виявлення й аналіз засобів логіко-емоційної виразності – завдання, призначене у classroom; читацький онлайн-марафон на платформі Zoom чи Google-meet.	У текстах розставити логічні наголоси, паузи і обґрунтувати їх вибір. Продемонструвати виконання вправ на розвиток сили, висоти і швидкості мовлення. Дібрати і прочитати 5 скоромовок. Розробити партитури для виразного читання поетичних текстів для дітей. Підготувати відеозапис читання тексту в різному темпі. На дібраних творах розкрити значення пози, жестів, міміки під час читання.
3 етап. Добір творів для читання чи розповідання дітям різного віку з урахуванням змісту, тематики, специфіки головних героїв, а основне - виховної, пізнавальної та художньо-естетичної вартості.	Інтегрована лекція «Виразне читання та дитяча література»; творче інтерактивне читання; аналіз поетичних і прозових творів у мікрогрупах з використанням інтерактивних методик і прийомів технології розвитку критичного мислення на практичних заняттях.	Інтегрована онлайн-лекція «Виразне читання та дитяча література»; робота в мікрогрупах над аналізом запропонованих творів у спільному документі – завдання, призначене у classroom; онлайн-презентація ментальних карт на основі аналізу запропонованих творів під час практичного онлайн-заняття на платформі Zoom чи Google-meet; онлайн-обговорення алгоритмів аналізу творів для учнів початкової школи	Підготувати для читання та аналізу з дітьми оповідання, казку, вірш. Підготувати рекомендаційний список творів для дітей віком від 4 до 10 років. Розробити ментальну карту на основі аналізу запропонованого твору. Здійснити різні види аналізу запропонованого твору, користуючись алгоритмами. Підготувати алгоритми аналізу творів для учнів початкової школи.



4 етап. Методика проведення художньої розповіді у роботі педагога-вихователя.	Лекція – перегляд відеозаписів літературних занять у ЗДО; майстер-клас з методики підготовки і проведення розповіді педагогом-вихователем.	Онлайн-лекція – перегляд відеозаписів літературних занять у ЗДО; онлайн майстер-клас з методики підготовки і проведення розповіді педагогом-вихователем (коментування студентами попередньо розроблених і завантажених у classroom конспектів літературних занять)	Розробити конспекти літературних занять у ЗДО. Підготувати список текстів різної тематики для розповіді дітям. Підготувати інтерактивний плакат «Як провести розповідь у ЗДО». Підготувати мультимедійний супровід для розповіді.
5 - 6 етапи. Методика читання поетичних і прозових творів.	Лекція-конференція; підготовка групових проєктів та їх презентація чи конкурс на практичному занятті.	Онлайн-лекція-конференція; онлайн-вебіари з методики читання поетичних і прозових творів; виконання індивідуального завдання (відеозйомка виразного читання заданого твору певного жанру), призначеного у classroom.	Підготувати вебінар на теми «Методика виразного читання поетичних творів», «Методика виразного читання казки», «Методика виразного читання оповідання», Відеозйомка виразного читання творів різних жанрів.

Значну увагу в процесі формування у студентів навичок виразного читання приділяємо виконанню вправ (відшліфовуємо дикцію, вимову, дихання, ритмічність мовлення, інтонаційні вміння), аналітичній роботі з текстом, удосконаленню навичок виразного читання текстів різних жанрів. При цьому найпоширенішими є такі види робіт: виразне читання твору (уривка) викладачем і студентами, перегляд відеозаписів і прослуховування аудіозаписів художніх текстів у виконанні акторів та дикторів, декламація напам'ять, вправи на розвиток техніки мовлення студентів, читання в особах, інсценування, взаємоаналіз, опрацювання інформації з теорії виразного читання, робота над укладанням партитури тексту для читання, опрацювання практикуму з виразного читання.

Авторська методична система оволодіння студентами теорії та практики мистецтва слова, культури мовлення і виразного читання. Окрім традиційних методів, підходів і форм роботи, наша методична система викладання «Виразного читання» містить авторські елементи: 1) літературні п'ятихвилинки, які проводимо на кожному занятті з метою навчити студентів правильно дібрати тексти для читання дітям різних вікових категорій з урахуванням тематичних, жанрових чи інших параметрів; 2) творче інтерактивне читання, яке передбачає інтерактивну взаємодію учасників мікрогруп з метою читання, аналізу твору, складання партитури для його виразного читання; 3) підготовка та презентація мультимедійних продуктів, які сприяють формуванню навичок виразного читання у дошкільнят та учнів початкової школи; 4) зйомки та презентація власних декламацій поетичних творів; 5) розробка пам'яток і алгоритмів, інтерактивних плакатів, спрямованих на промоцію дитячого читання, заохочення до виразного читання; 6) підготовка дидактичних матеріалів та укладання власного портфоліо; 7) систематичне залучення студентів до участі у творчих проєктах («Літературна кавалерка», святкування Міжнародного дня дитячої книги), літературних заходах, конкурсах читців та флешмобів у соцмережах. Практика засвідчує, що такі форми роботи значно підвищують рівень літературної компетентності, навичок виразного читання і мотивацію студентів до навчання.

Аналіз моніторингу ефективності апробованої методичної системи викладання дисципліни. З метою з'ясування ефективності занять з «Виразного читання», продуктивності дібраних методів і форм роботи ми провели опитування студентів спеціальності «Дошкільна освіта» ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». З 80 опитаних студентів 92,5 % зазначили, що зміст курсу «Виразне читання» був цікавим і корисним. На запитання «Чи вважаєте ефективними і правильно обраними методи, форми і засоби викладання курсу?» позитивну відповідь дали 93,75 % студентів. Студентам сподобалися різні види завдань: прослуховування аудіозаписів художніх текстів у виконанні акторів та дикторів (77,5 %), виразне читання твору викладачем (66,25 %), виразне читання твору студентами (60 %), декламація напам'ять (52,5 %), вправи на розвиток техніки мовлення студентів (55 %), читання в особах (80 %), інсценування прочитаного (47,5 %), взаємоаналіз прочитаного (36,25 %), опрацювання інформації з теорії виразного читання (33,75 %), робота над укладанням партитури тексту для читання (70 %).

Методику викладання курсу студенти також оцінювали, відповідаючи на запитання «Які форми занять були для вас новими і цікавими, найбільш ефективними і результативними для засвоєння змісту курсу і формування професійної компетентності педагога?» Результати опитування пропонуємо у вигляді діаграми (див. рис. 1).

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Виразне читання – це не тільки мистецтво змістовного, правильного, емоційного читання з метою передачі інформації, впливу на слухача, а й інструмент взаємодії учителя й учня. Саме тому в професійній підготовці вихователя ЗДО та учителя початкової школи важливу роль відведено дисциплінам літературно-методичного спрямування, зокрема «Виразному читанню». Змістове наповнення курсу відповідає запитам сучасного



освітнього дискурсу й спрямоване на розширення знань з теорії мистецтва мовленого слова, удосконалення виконавчої майстерності майбутніх педагогів; ознайомлення із методами навчання дітей виразно читати.

Принципи логічності, систематичності, послідовності опрацювання матеріалу, синтезу теорії та практичної роботи забезпечують поетапне ознайомлення студентів із матеріалом, формування навичок виразного читання і відповідних методичних знань і вмінь. Методика викладання цього курсу в умовах очного і дистанційного навчання вирізняється не змістом, а обраними методами і формами роботи, рівнем залучення цифрових інструментів та засобів інформаційно-комп'ютерних технологій. Зазначено, що в аудиторному навчанні відповідно до п'яти етапів курсу студентам було запропоновано лекцію-візуалізацію, бінарну лекцію, лекцію-конференцію, групову роботу на практичних заняттях, презентації індивідуальних проектів. Умови дистанційного навчання уможливили зберегти деякі форми, але перевести їх в онлайн-форматі. Актуальними стали бінарна та інтегрована онлайн-лекції, онлайн-зустріч з диктором чи акторами, онлайн-майстер-клас, вебінар, онлайн-конкурс читців. При цьому проводили роботу на платформах Zoom, Google-meet, classroom, d-learn.

Проведений моніторинг якості й ефективності запропонованої методичної системи вивчення дисципліни «Виразне читання» студентами спеціальності «Дошкільна освіта» ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» засвідчив, що цікавими і продуктивними є авторські методи і форми роботи (літературні п'ятихвилинки, творче інтерактивне читання, участь у проектах, конкурси відеозаписів виразного читання, укладання власного портфоліо).

Перспективним є проведення експериментального дослідження та визначення рівня сформованості навичок виразного читання та набутих методичних знань у студентів педагогічних факультетів.

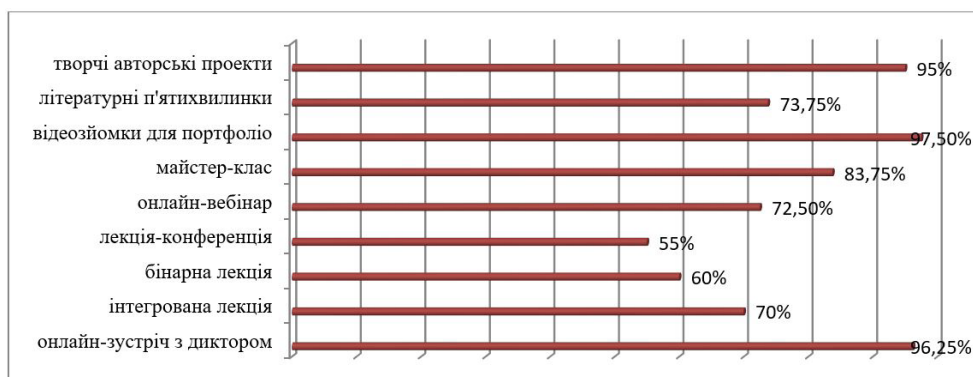


Рисунок 1. Ефективні й результативні форм занять

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Аніщук А. (2012). Культура мовлення та виразне читання: навч.-метод. посіб. для студ. вищих пед. навч. закл. спец. «Дошкільна освіта». Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя.
- Бабич Н. (1990). Основи культури мовлення. Львів: Світ.
- Бадер В. (1999). Формування інтонаційних умінь і навичок молодших школярів під час вивчення розділу «Текст». Початкова школа. № 9. 22 – 25.
- Богуш А. (ред.). (2012). Базовий компонент дошкільної освіти. К.: Видавництво. Державний стандарт початкової освіти. (2018). Отримано з URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>
- Жовтобрюх В., Муромцева О. (1998). Культура мови вчителя : Курс лекцій / за ред. О. Муромцевої. Х.: Гриф.
- Капська А. (1990). Виразне читання. К.: Вища школа.
- Коваль Г., Захарчук З. (2014). Практикум з виразного читання. Навч.-метод. посіб. для студентів, вчителів та учнів початкових класів. Тернопіль: Астон.
- Котляренко С. (2017). Виразне читання як один із засобів професійної підготовки студента-філолога. Педагогічні науки. Вип. 133, 108 – 115.
- Круль Л. (2020). Силабус навчальної дисципліни «Виразне читання в ЗДО та ПШ». Отримано з URL: <https://kttmdiso.pnu.edu.ua>
- Мішеніна Т. (2015). Розвиток виразності мовлення на комунікативному етапі читацької діяльності майбутніх учителів філологічних спеціальностей. Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Вип. 1.
- Олійник Г. (2011). Виразне читання. Основи теорії: посібник для вчителів. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан.
- Савченко О. (2018). Типова освітня програма, розроблена під керівництвом О. Я. Савченко. URL: <https://mon.gov.ua>
- Allison F. (2015). Reading with Expression is Fun! Growing Independence and Fluency Lesson Design. Retrieved from URL: http://www.auburn.edu/academic/education/reading_genie/inroads/feltongf.html.
- Gramatkovski, V., Kochoska, J., Ristevska, M., Sivakova, D. (2017). The expressive reading as an opportunity for improvement of the preschool children's speech. International Journal of Innovation and Research in Educational Sciences. Vol.4, Issue 1, 99 – 104.
- Peha S. (2003). Expression Equals Comprehension. Retrieved from URL: https://www.tms.org/say_about_a_book/expression_equals_comprehension.htm
- Zutell, J.; Rasinski, T. (1991). Training Teachers to Attend to Their Students' Oral Reading Fluency. Theory Pract. 30, 211–217.



REFERENCES

- Anishhuk, A. (2012). Kuljtura movlennja ta vyrazne chytannja: navch.-metod. posib. dlja stud. vyshhykh ped. navch. zakl. spec. «Doshkiljna osvita». Nizhyn: NDU im. M. Ghogholja.
- Babych, N. (1990). Osnovy kuljtury movlennja. Ljviv: Svit.
- Bader, V. (1999). Formuvannja intonacijnykh uminj i navychok molodshykh shkoljariv pid chas vyvchennja rozdilu «Tekst». Pochatkova shkola, 9, 22 – 25.
- Boghush, A. M. (red.). (2012). Bazovyj komponent doshkiljnoji osvity. K.: Vydavnytvo.
- Derzhavnyj standart pochatkovoji osvity. (2018). Otrymano z URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennja-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>
- Zhovtobrjukh, V., Muromceva, O. (1998). Kuljtura movy vchytelja : Kurs lekcij / za red. O.Gh. Muromcevoji. Kh.: Ghryf.
- Kapsjka, A. (1990). Vyrazne chytannja. K.: Vyshha shkola.
- Kovalj, Gh., Zakharchuk, Z. (2014). Praktykum z vyraznogho chytannja. Navch.-metod. posibnyk dlja studentiv, vchyteliv ta uchniv pochatkovykh klasiv. Ternopilj: Aston.
- Kotljarenko, S. (2017). Vyrazne chytannja jak odyn iz zasobiv profesijnoji pidghotovky studenta-filologha. Pedagoghichni nauky. Vyp. 133, 108 – 115.
- Krul, L. (2020). Syllabus navchaljnoji dyscypliny «Vyrazne chytannja v ZDO ta PSh». Otrymano z URL: <https://kttmdiso.pnu.edu.ua>
- Mishenina, T. (2015). Rozvytok vyraznosti movlennja na komunikatyvnomu etapi chytacjkoi djialnosti majbutnikh uchyteliv filologhichnykh specialjnostej. Visnyk Nacionaljnoji akademiji Derzhavnoji prykordonnoji sluzhby Ukrainy, 1.
- Olijnyk, Gh. (2011). Vyrazne chytannja. Osnovy teoriji: posibnyk dlja vchyteliv. Ternopilj: Navchaljna knygha – Boghdan.
- Savchenko, O. (2018). Typova osvithnja prohrama, rozroblena pid kerivnyctvom O. Ja. Savchenko. URL: <https://mon.gov.ua>
- Allison, F. (2015). Reading with Expression is Fun! Growing Independence and Fluency Lesson Design. Retrieved from URL: http://www.auburn.edu/academic/education/reading_genie/inroads/feltongf.html.
- Gramatkovski, B., Kochoska, J., Ristevska, M., Sivakova, D. (2017). The expressive reading as an opportunity for improvement of the preschool children's speech. International Journal of Innovation and Research in Educational Sciences, 4(1), 99 – 104.
- Peha, S. (2003). Expression Equals Comprehension. Retrieved from URL: https://www.tms.org/say_about_a_book/expression_equals_comprehension.htm
- Zutell, J.; Rasinski, T. (1991). Training Teachers to Attend to Their Students' Oral Reading Fluency. Theory Pract, 30, 211–217.

Статтю подано до редколегії 12.03.2020 р.

Рекомендовано до друку 28.03.2020 р.